TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2024 m. balandžio 18 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose – Reglamentas (ES) 2015/848 – Nemokumo bylos – Pagrindinė nemokumo byla Vokietijoje ir šalutinė nemokumo byla Ispanijoje – Turto aprašo ir kreditorių sąrašo, kuriuos pateikė nemokumo specialistas šalutinėje nemokumo byloje, ginčijimas – Darbuotojų reikalavimų klasifikavimas – Data, į kurią reikia atsižvelgti – Ispanijoje esančio turto perkėlimas į Vokietiją – Turto sudėtis šalutinėje nemokumo byloje – Laiko kriterijai, į kuriuos reikia atsižvelgti“

Sujungtose bylose C-765/22 ir C-772/22

dėl *Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Palma de Mallorca* (Maljorkos Palmos komercinis teismas Nr. 1, Ispanija) 2022 m. lapkričio 24 d. (C-765/22) ir 2022 m. lapkričio 25 d. (C-772/22) nutartimis, kurias Teisingumo Teismas gavo atitinkamai 2022 m. gruodžio 16 d. ir 2022 m. gruodžio 19 d., pagal SESV 267 straipsnį pateiktų dviejų prašymų priimti prejudicinį sprendimą bylose

Luis Carlos,

Severino,

Isidora,

Angélica,

Paula,

Luis Francisco,

Delfina

prieš

Air Berlin Luftverkehrs KG, Sucursal en España (C-765/22)

ir

Victoriano,

Bernabé,

* Proceso kalba: ispanų.

Jacinta,

Sandra,

Patricia,

Juan Antonio,

Verónica

prieš

Air Berlin Luftverkehrs KG, Sucursal en España,

Air Berlin PLC & Co. Luftverkehrs KG (C-772/22)

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkė K. Jürimäe (pranešėja), trečiosios kolegijos teisėjo pareigas einantis Teisingumo Teismo pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai N. Piçarra, N. Jääskinen ir M. Gavalec,

generalinis advokatas J. Richard de la Tour,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– Luis Carlos, Severino, Isidora, Angélica, Paula, Luis Francisco, Delfina, Victoriano, Bernabé, Jacinta, Sandra, Patricia, Juan Antonio ir Verónica, atstovaujamų *abogado* A. Martínez Domingo ir *procuradora* M. I. Muñoz García,

– *Air Berlin Luftverkehrs KG, Sucursal en España*, atstovaujamo *administrador concursal* L. A. Martín Bernardo,

– Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos A. Ballesteros Panizo,

– Europos Komisijos, atstovaujamos S. Pardo Quintillán ir W. Wils,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą pateikti dėl, pirma, 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2015/848 dėl nemokumo bylų (OL L 141, 2015, p. 19) 7 straipsnio 1 dalies, 2 dalies g ir h punktų ir 35 straipsnio, siejamų su šio reglamento 72 konstatuojamąja dalimi, ir, antra, minėto reglamento 3 straipsnio 2 dalies, 21 straipsnio 1, 2 dalių ir 34 straipsnio išaiškinimo.

2 Šie prašymai pateikti nagrinėjant du ginčus: pirma, Luis Carlos, Severino, Isidora, Angélica, Paula, Luis Francisco ir Delfina ginčą su *Air Berlin Luftverkehrs KG, Sucursal en España* (toliau – *Air Berlin Ispanija*) dėl nemokumo specialisto sudarytų turto aprašo ir kreditorių sąrašo šalutinėje nemokumo byloje, iškeltoje Ispanijos teritorijoje bendrovei *Air Berlin Ispanija* (byla C-765/22), apskundimo ir, antra, Victoriano, Bernabé, Jacinta, Sandra, Patricia, Juan Antonio ir Verónica ginčą su *Air Berlin Ispanija* ir *Air Berlin PLC & Co. Luftverkehrs KG* (toliau – *Air Berlin*) dėl turto perkėlimo iš šios teritorijos apskundimo (byla C-772/22).

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Reglamento 2015/848 3, 22, 23, 40, 46, 48, 66–68 ir 72 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(3) tam, kad vidaus rinka veiktų tinkamai, reikia užtikrinti efektyvų ir veiksmingą tarpvalstybinių nemokumo bylų nagrinėjimą. Reikia priimti šį reglamentą tam tikslui, kuris priskiriamas teisminio bendradarbiavimo civilinėse bylose sričiai pagal Sutarties 81 straipsnį, įgyvendinti;

<…>

(22) šiame reglamente pripažįstama, kad, esant dideliems materialinės teisės skirtumams, nustatyti universalų nemokumo bylų procesą visoje [Europos] Sąjungoje yra nepraktiška. Valstybės, kurioje iškelta nemokumo byla, teisės taikymas be išimčių šiuo atveju dažnai sukeltų sunkumų. Tai pasakytina, pavyzdžiui, apie labai skirtingus valstybių narių nacionalinius įstatymus, užtikrinančius kreditoriaus interesus. Be to, kai kuriais atvejais labai skiriasi pirmumo teisės, kuriomis naudojasi kai kurie kreditoriai nemokumo bylose. Atliekant kitą šio reglamento peržiūrą reikės nustatyti tolesnes priemones, kad būtų pagerintos darbuotojų pirmumo teisės Europos lygmeniu. Šiame reglamente į tokius skirtingus nacionalinius įstatymus reikėtų atsižvelgti dviem aspektais. Viena vertus, reikėtų priimti nuostatą, numatančią specialias su taikoma teise susijusias taisykles dėl ypač svarbių teisių ir teisinių santykių (pvz., daiktinės teisės ir darbo sutartys). Kita vertus, nacionalinės bylos, susijusios tik su bylą iškėlusioje valstybėje esančiu turtu, taip pat turėtų būti leidžiamos kartu su pagrindinėmis universalaus pobūdžio nemokumo bylomis;

(23) pagal šį reglamentą pagrindinę nemokumo bylą galima iškelti valstybėje narėje, kurioje yra skolininko pagrindinių interesų vieta. Ta byla yra universalaus pobūdžio ir apima visą skolininko turtą. Siekiant apsaugoti įvairius interesus, šiame reglamente leidžiama lygiagrečiai su pagrindinėmis nemokumo bylomis iškelti šalutines nemokumo bylas ir nagrinėti jas kartu su pagrindinėmis. Šalutines nemokumo bylas galima kelti valstybėje

narėje, kurioje yra skolininko įsisteigimo vieta. Šalutinės nemokumo bylos sukelia pasekmes tik toje valstybėje esančio skolininko turto atžvilgiu. Privalomos derinimo su pagrindinėmis nemokumo bylomis taisyklės užtikrina vienovę Sąjungoje;

<…>

(40) šalutinė nemokumo byla gali būti iškelta ne tik siekiant apsaugoti vietinius interesus, bet ir kitais tikslais. Gali pasitaikyti atvejų, kai nemokaus skolininko turtą per daug sudėtinga administruoti kaip vienetą arba kai skirtumai tarp atitinkamų teisinių sistemų yra tokie dideli, kad gali atsirasti problemų dėl pasekmių, kylančių iš valstybės, kurioje iškelta byla, teisės taikymo kitoms valstybėms narėms, kuriose yra turtas. Dėl tos priežasties nemokumo specialistas pagrindinėje nemokumo byloje gali prašyti iškelti šalutinę nemokumo bylą, jei to reikia, kad būtų galima veiksmingai administruoti nemokaus subjekto turtą;

<…>

(46) siekiant užtikrinti veiksmingą vietos interesų apsaugą, nemokumo specialistas pagrindinėje nemokumo byloje neturėtų galėti piktnaudžiaujamai realizuoti valstybėje narėje, kurioje yra įsisteigimo vieta, esantį turtą ar perkelti jį į kitą vietą, visų pirma siekiant sutrukdyti veiksmingai patenkinti tokius interesus, jei vėliau būtų iškelta šalutinė nemokumo byla;

<…>

(48) <…> Siekiant užtikrinti, kad pagrindinės nemokumo bylos būtų vyraujančios, tokiose bylose nemokumo specialistui turėtų būti suteiktos kelios galimybės įsikišti į šalutines nemokumo bylas, nagrinėjamas tuo pat metu. <…>

<…>

(66) šiame reglamente numatytiems klausimams turėtų būti nustatytos vieningos kolizinės taisyklės savo taikymo srityje pakeisiančios nacionalines tarptautinės privatinės teisės taisykles. Jeigu nenustatyta kitaip, turėtų būti taikoma valstybės narės, kurioje iškelta byla, teisė (*lex concursus*). Ši kolizinė taisyklė turėtų galioti pagrindinėms nemokumo byloms ir vietinėms byloms. Pagal *lex concursus* nustatomos nemokumo bylų procesinės ir materialinės pasekmės asmenims ir susijusiems teisiniams santykiams. Ji reglamentuoja visas nemokumo bylų iškėlimo, eigos ir užbaigimo sąlygas;

(67) automatiškas nemokumo bylų, kurioms paprastai taikoma valstybės, kurioje iškelta byla, teisė, pripažinimas gali prieštarauti taisyklėms, pagal kurias kitose valstybėse narėse turi būti vykdomi sandoriai. Siekiant apsaugoti teisėtus lūkesčius ir tikrumą dėl kitose valstybėse narėse sudarytų sandorių, nei ta valstybė narė, kurioje iškelta byla, reikėtų priimti tam tikras bendrosios taisyklės išimtis;

(68) visų pirma reikalinga speciali nuoroda dėl daiktinių teisių, kuria nukrypstama nuo valstybės, kurioje iškelta byla, teisės, kadangi tokios teisės ypač svarbios teikiant kreditą. Tokių daiktinių teisių pagrindas, galiojimas ir apimtis paprastai turėtų būti nustatomi pagal *lex situs* ir nepriklausyti nuo nemokumo bylos iškėlimo. Todėl daiktinę teisę turinčiam asmeniui reikėtų palikti galimybę toliau ginti savo teisę į atskirą bylos nagrinėjimą arba atskirą įkaito garantijų išsprendimą [į įkeisto turto atskyrimą nuo nemokaus skolininko

turto masės]. Kai, pagal *lex situs*, daiktinės teisės objektas yra turtas, esantis vienoje valstybėje narėje, tačiau pagrindinė nemokumo byla nagrinėjama kitoje valstybėje narėje, nemokumo specialistas pagrindinėje nemokumo byloje turėtų turėti teisę reikalauti, kad šalutinė nemokumo byla būtų iškelta ten, kur kyla daiktinės teisės, jeigu ten yra skolininko įsisteigimo vieta. Jeigu šalutinė nemokumo byla neiškeliama, perviršis už parduotą turtą, priklausantį pagal daiktines teises, turėtų būti sumokėtas nemokumo specialistui pagrindinėje nemokumo byloje;

<…>

(72) siekiant apsaugoti darbuotojus ir darbo vietas, nemokumo bylų pasekmės darbo sutarties tęsimui arba nutraukimui ir visų tokios darbo sutarties šalių teisėms bei pareigoms turėtų būti nustatytos teisėje, taikytinoje atitinkamai darbo sutarčiai pagal bendrąsias teisės kolizijos taisykles. Be to, tais atvejais, kai darbo sutarčių nutraukimą turi patvirtinti teismas arba administracinė institucija, valstybė narė, kurioje yra skolininko įsisteigimo vieta, turėtų išlaikyti jurisdikciją tokiam patvirtinimui duoti, net jei nemokumo byla toje valstybėje narėje nebuvo iškelta. Bet kurie kiti su nemokumo teise susiję klausimai, pavyzdžiui, tai, ar darbuotojų reikalavimai yra apsaugoti pirmumo teisėmis ir koks gali būti tokių pirmumo teisių statusas, turėtų būti nustatyti pagal valstybės narės, kurioje iškelta (pagrindinė arba šalutinė) nemokumo byla, teisę, išskyrus atvejus, kai pagal šį reglamentą duotas įsipareigojimas išvengti šalutinės nemokumo bylos.“

4 Šio reglamento 2 straipsnyje „Terminų apibrėžtys“ numatyta:

„Šiame reglamente:

<…>

5) nemokumo specialistas – bet kuris asmuo ar institucija, kurie atlieka šias, įskaitant laikino pobūdžio, funkcijas:
   i) tikrina ir priima reikalavimus, pareikštus nemokumo byloje;
   ii) atstovauja kolektyviniams kreditorių interesams;
   iii) visiškai arba iš dalies administruoja turtą, kuriuo teisė disponuoti buvo atimta iš skolininko;
   iv) likviduoja iii punkte nurodytą turtą arba
   v) prižiūri skolininko reikalų administravimą.

<…>

7) teismo sprendimas, kuriuo iškeliama nemokumo byla, apima:
   i) bet kurio teismo sprendimą iškelti nemokumo bylą arba patvirtinti tokios bylos iškėlimą ir
   ii) teismo sprendimą paskirti nemokumo specialistą;

8) bylos iškėlimo momentas – momentas, kuriuo įsiteisėja teismo sprendimas, kuriuo iškeliama nemokumo byla, neatsižvelgiant į tai, ar teismo sprendimas yra galutinis;

<…>

11) vietos kreditorius – kreditorius, kurio reikalavimai skolininko atžvilgiu kyla iš valstybėje narėje, kuri nėra valstybė narė, kurioje yra skolininko pagrindinių interesų vieta, esančios įsisteigimo vietos veiklos arba yra su šia veikla susiję;

<…>“

5 Minėto reglamento 3 straipsnio „Tarptautinė jurisdikcija“ 1–3 dalyse nustatyta:

„1. Jurisdikciją iškelti nemokumo bylą turi valstybės narės, kurios teritorijoje yra skolininko pagrindinių interesų vieta, teismai (toliau – pagrindinė nemokumo byla). Pagrindinių interesų vieta – tai vieta, kurioje skolininkas nuolat administruoja savo interesus ir kurią gali nustatyti trečiosios šalys.

<…>

2. Jei skolininko pagrindinių interesų vieta yra valstybės narės teritorijoje, kitos valstybės narės teismai turi jurisdikciją iškelti tam skolininkui nemokumo bylą tik tuo atveju, jei tos kitos valstybės narės teritorijoje yra jo įsisteigimo vieta. Tokios bylos pasekmės gali apimti tik tą skolininko turtą, kuris yra pastarosios valstybės narės teritorijoje.

3. Tais atvejais, kai nemokumo byla iškelta pagal 1 dalį, visos pagal 2 dalį vėliau iškeltos bylos laikomos šalutinėmis nemokumo bylomis.“

6 To paties reglamento 6 straipsnio „Jurisdikcija tiesiogiai iš nemokumo bylos kylančių ir glaudžiai su ja susijusių ieškinių atžvilgiu“ 1 dalyje nustatyta:

„Jurisdikciją nagrinėti visus tiesiogiai iš nemokumo bylos kylančius ir glaudžiai su ja susijusius ieškinius, pavyzdžiui, ieškinius dėl sandorio pripažinimo negaliojančiu, turi valstybės narės, kurios teritorijoje pagal 3 straipsnį iškelta nemokumo byla, teismai.“

7 Reglamento 2015/848 7 straipsnyje „Taikytina teisė“ nurodyta:

„1. Išskyrus atvejus, kai šiame reglamente numatyta kitaip, nemokumo byloms ir jų pasekmėms taikoma valstybės narės, kurios teritorijoje iškelta tokia byla (toliau – valstybė, kurioje iškelta byla), teisė.

2. Valstybės, kurioje iškelta byla, teisė nustato tos bylos iškėlimo sąlygas, jos eigą ir užbaigimą. Visų pirma ji nustato:

<…>

g) reikalavimus, kurie turi būti nukreipti į nemokaus skolininko turtą, ir reikalavimų, atsiradusių iškėlus nemokumo bylą, vertinimą;

h) taisykles, reglamentuojančias reikalavimų pateikimą, patikrinimą ir pripažinimą;

<…>

m) taisykles dėl sandorių, kurie yra nenaudingi visiems kreditoriams bendrai, pripažinimo niekiniais, jų nuginčijimo ar jų nevykdytinumo.“

8 Šio reglamento 8 straipsnyje „Trečiųjų šalių daiktinės teisės“ numatyta:

„1. Nemokumo bylos iškėlimas nedaro poveikio kreditorių ar trečiųjų šalių daiktinėms teisėms į skolininkui priklausantį ir bylos iškėlimo metu kitos valstybės narės teritorijoje esantį materialųjį ar nematerialųjį, kilnojamąjį ar nekilnojamąjį turtą, įskaitant konkretų turtą ir visą neapibrėžtą turtą, kuris kartais keičiasi.

<…>

4. 1 dalis neužkerta kelio pateikti 7 straipsnio 2 dalies m punkte nurodytų pareiškimų dėl sandorių pripažinimo niekiniais, nuginčijimo ar jų nevykdytinumo.“

9 Minėto reglamento 10 straipsnyje „Nuosavybės teisės išlaikymas“ nustatyta:

„1. Nemokumo bylos iškėlimas turto pirkėjui neturi įtakos turto pardavėjų teisėms, paremtoms nuosavybės teisės išlaikymu, jeigu bylos iškėlimo metu šis turtas yra ne toje valstybėje narėje, kurioje byla iškelta.

2. Nemokumo bylos iškėlimas turto pardavėjui po to, kai turtas jau perduotas, nesudaro pagrindo anuliuoti ar nutraukti pirkimo sutartį ir nekliudo pirkėjui įgyti nuosavybės teisę, jeigu bylos iškėlimo metu parduotasis turtas buvo ne bylą iškėlusios valstybės narės teritorijoje.

3. 1 ir 2 dalys neužkerta kelio pateikti 7 straipsnio 2 dalies m punkte nurodytų pareiškimų dėl sandorių pripažinimo niekiniais, nuginčijimo ar jų nevykdytinumo.“

10 To paties reglamento 13 straipsnyje „Darbo sutartys“ nustatyta:

„1. Nemokumo bylos pasekmes darbo sutartims ir darbo santykiams reglamentuoja darbo sutartims taikytina valstybės narės teisė.

2. Valstybės narės teismai, kuriuose gali būti iškelta šalutinė nemokumo byla, išlaiko jurisdikciją patvirtinti šiame straipsnyje nurodytų sutarčių nutraukimą ar pakeitimus, net jei toje valstybėje narėje nebuvo iškelta nemokumo byla.

Pirma pastraipa taip pat taikoma institucijai, kuri pagal nacionalinę teisę yra kompetentinga patvirtinti šiame straipsnyje nurodytų sutarčių nutraukimą ar pakeitimus.“

11 Reglamento 2015/848 21 straipsnio „Nemokumo specialisto įgaliojimai“ 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. Teismo, kuris turi jurisdikciją pagal 3 straipsnio 1 dalį, paskirtas nemokumo specialistas gali naudotis visais pagal bylos iškėlimo valstybės teisę jam suteiktais įgaliojimais kitoje valstybėje narėje tol, kol ten nėra iškelta kita nemokumo byla ir nesiimta jokių apsaugos priemonių, kuriomis draudžiama iškelti bylą, po to, kai pateiktas pareiškimas dėl nemokumo bylos iškėlimo toje valstybėje. Atsižvelgdamas į 8 ir 10 straipsnius, nemokumo specialistas visų pirma gali perkelti skolininko turtą iš valstybės narės, kurioje tas turtas yra, teritorijos.

2. Nemokumo specialistas, kurį paskiria jurisdikciją turintis teismas, kaip numatyta 3 straipsnio 2 dalyje, gali bet kurioje kitoje valstybėje narėje pareikšti per teismą arba ne per teismą, kad kilnojamas turtas yra išvežtas iš valstybės, kurioje iškelta byla, teritorijos į kitą valstybę narę po to,

kai nemokumo byla jau buvo iškelta. Nemokumo specialistas taip pat gali iškelti bet kokią bylą dėl sandorio, neatitinkančio kreditorių interesų, pripažinimo negaliojančiu.“

12 Šio reglamento III skyriuje „Šalutinė nemokumo byla“, be kita ko, yra 34–36 straipsniai.

13 Minėto reglamento 34 straipsnyje „Bylos iškėlimas“ nustatyta:

„Tais atvejais, kai pagrindinė nemokumo byla buvo iškelta vienos valstybės narės teismo ir pripažinta kitoje valstybėje narėje, tos kitos valstybės narės teismas, kuris turi jurisdikciją pagal 3 straipsnio 2 dalį, gali iškelti šalutinę nemokumo bylą pagal šiame skyriuje išdėstytas nuostatas. Tais atvejais, kai pagrindinėje nemokumo byloje reikalaujama, kad skolininkas būtų nemokus, valstybėje narėje, kurioje gali būti iškelta šalutinė nemokumo byla, skolininko nemokumas dar kartą nėra tikrinamas. Šalutinė nemokumo byla turi poveikį tik tam skolininko turtui, kuris yra valstybės narės, kurioje iškelta ta byla, teritorijoje.“

14 To paties reglamento 35 straipsnyje „Taikytina teisė“ nurodyta:

„Išskyrus atvejus, kai šiame reglamente numatyta kitaip, šalutinėms nemokumo byloms taikoma valstybės narės, kurios teritorijoje iškelta šalutinė nemokumo byla, teisė.“

15 Reglamento 2015/848 36 straipsnyje „Teisė duoti įsipareigojimą siekiant išvengti šalutinės nemokumo bylos“ nustatyta:

„1. Siekiant išvengti šalutinės nemokumo bylos iškėlimo, nemokumo specialistas pagrindinėje nemokumo byloje valstybėje narėje, kurioje galėtų būti iškelta šalutinė nemokumo byla, esančio turto atžvilgiu gali duoti vienašalį įsipareigojimą (toliau – įsipareigojimas), kad paskirstydamas tą turtą arba pajamas, gautas jį realizavus, jis laikysis nacionalinėje teisėje nustatytų kreditorių teisių paskirstant turtą ir pirmumo teisių, kurias turėtų kreditoriai, jei toje valstybėje narėje būtų iškelta šalutinė nemokumo byla. Įsipareigojime nurodomos faktinės prielaidos, kuriomis jis yra grindžiamas, visų pirma dėl atitinkamoje valstybėje narėje esančio turto ir būdų, kuriais toks turtas gali būti realizuotas.

2. Tais atvejais, kai pagal šį straipsnį buvo duotas įsipareigojimas, teisė, taikytina pajamų, gautų realizavus 1 dalyje nurodytą turtą, paskirstymui, kreditorių reikalavimų eiliškumui ir kreditorių teisėms, susijusioms su 1 dalyje nurodytu turtu, yra valstybės narės, kurioje būtų buvę galima iškelti šalutinę nemokumo bylą, teisė. Atitinkamas momentas 1 dalyje nurodytam turtui nustatyti yra įsipareigojimo davimo momentas.

<…>

5. Įsipareigojimą patvirtina žinomi vietos kreditoriai. <…> Nemokumo specialistas informuoja žinomus vietos kreditorius apie įsipareigojimą, jo patvirtinimo taisykles ir procedūras, taip pat įsipareigojimo patvirtinimą arba atmetimą.

6. Pagal šį straipsnį duotas ir patvirtintas įsipareigojimas yra privalomas turto atžvilgiu. Jei pagal 37 ir 38 straipsnius iškeliama šalutinė nemokumo byla, nemokumo specialistas pagrindinėje nemokumo byloje perduoda nemokumo specialistui šalutinėje nemokumo byloje visą turtą, kurį jis perkėlė iš tos valstybės narės teritorijos po to, kai buvo duotas įsipareigojimas, arba, tuo atveju, kai tas turtas jau buvo realizuotas – iš jo gautas pajamas.

<…>“

16 Šio reglamento 45 straipsnio „Kreditorių teisių įgyvendinimas“ 1 dalyje nustatyta, kad „[b]et kuris kreditorius gali pateikti reikalavimą pagrindinėje nemokumo byloje ir bet kurioje šalutinėje nemokumo byloje“.

Ispanijos teisė

17 Pagal *Ley Concursal* (Nemokumo įstatymas), iš dalies pakeisto 2020 m. gegužės 5 d. *Real Decreto Legislativo 1/2020 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal* (Karaliaus įstatyminis dekretas Nr. 1/2020 dėl naujos redakcijos Nemokumo įstatymo patvirtinimo) (BOE, Nr. 127, 2020 m. gegužės 7 d.), 231, 232 ir 238 straipsnius teisė pareikšti ieškinį pirmiausia suteikiama nemokumo specialistui. Tačiau ši teisė gali būti papildomai suteikiama kreditoriams, jeigu jie raštu paprašė nemokumo specialisto pareikšti ieškinį, o šis per du mėnesius nuo raginimo imtis veiksmų jo nepareiškė.

18 Nemokumo įstatymo 242 straipsnis suformuluotas taip:

„Reikalavimai į nemokaus skolininko turto masę patenkantį turtą – tai:

<…>

8. reikalavimai, atsiradę vykdant subjekto, kuriam iškelta nemokumo byla, profesinę ar komercinę veiklą po to, kai paskelbtas nemokumas. Ši nuostata apima su darbo santykiais susijusius to laikotarpio reikalavimus, įskaitant išeitines išmokas atleidžiamiems darbuotojams arba darbo sutarčių nutraukimą paskelbus nemokumą <…>

<…>“

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

19 2017 m. lapkričio 1 d. nutartimi *Amtsgericht Charlottenburg* (Šarlotenburgo apylinkės teismas, Vokietija) iškėlė *Air Berlin* pagrindinę nemokumo bylą. Iškėlus šią bylą, bendrovė nutraukė savo veiklą. Vėliau 2020 m. lapkričio 6 d. nutartimi tai pačiai bendrovei, vykdančiai komercinę veiklą Ispanijoje per *Air Berlin Ispanija*, buvo iškelta šalutinė nemokumo byla Ispanijoje.

20 Ieškovai pagrindinėje byloje, kurie buvo *Air Berlin Ispanija* darbuotojai, buvo atleisti iš darbo nutraukus *Air Berlin* veiklą.

Byla C-765/22

21 Ginčydami atleidimo iš darbo teisėtumą ieškovai pagrindinėje byloje kreipėsi į Ispanijos teismus.

22 2018 m. balandžio 30 d. sprendimu *Sala de lo Social de la Audiencia Nacional* (Nacionalinio teismo Socialinių bylų kolegija, Ispanija) panaikino atleidimą iš darbo nuo 2017 m. lapkričio 24 d., motyvuodama tuo, jog nėra jokių duomenų, kad nemokumo specialistas pagrindinėje nemokumo byloje būtų iškėlęs nemokumo bylą Ispanijoje tam, kad gautų nemokumo bylas nagrinėjančio teismo leidimą, taip pat tuo, kad šis specialistas nepateikė darbuotojų teisiniams atstovams privalomų dokumentų.

23 Kadangi *Air Berlin* negalėjo grąžinti ieškovų pagrindinėje byloje į darbą, iš jos jiems priteista tam tikro dydžio išeitinė išmoka ir per procesą dėl atleidimo iš darbo susikaupęs darbo užmokestis.

24 Ieškovai pagrindinėje byloje, kurie tuo metu buvo vietos kreditoriai, kaip jie suprantami pagal Reglamento 2015/848 2 straipsnio 11 punktą, pateikė pagal Reglamento 2015/848 45 straipsnio 1 dalį reikalavimus Vokietijoje iškeltoje pagrindinėje nemokumo byloje ir Ispanijoje iškeltoje šalutinėje nemokumo byloje.

25 Pagrindinėje nemokumo byloje šie reikalavimai buvo pripažinti privilegijuotaisiais reikalavimais, nes pagal Vokietijos teisę jie laikomi reikalavimais į nemokaus skolininko turto masę patenkantį turtą. Tačiau šalutinėje nemokumo byloje paskirtas nemokumo specialistas nusprendė, kad ieškovų pagrindinėje byloje reikalavimai yra „nemokumo reikalavimai“, todėl klasifikavo juos kaip įprasta pirmumo tvarka tenkinamus reikalavimus. Jo nuomone, Nemokumo įstatymo 242 straipsnio 8 punkte pateikta nuoroda į su darbo santykiais susijusius reikalavimus, atsiradusius arba teismo sprendimu pripažintus iškėlus nemokumo bylą, susijusi su reikalavimais, atsiradusiais arba pripažintais iškėlus šalutinę nemokumo bylą, o ne su reikalavimais, atsiradusiais arba pripažintais iškėlus pagrindinę nemokumo bylą.

26 Ieškovai pagrindinėje byloje kreipėsi į *Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Palma de Mallorca* (Maljorkos Palmos komercinis teismas Nr. 1, Ispanija), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą, su atskiruoju reikalavimu, siekdami užginčyti taip sudarytą kreditorių sąrašą, kiek tai susiję su jų reikalavimų pripažinimu ir eiliškumu. Jie tvirtino, kad Nemokumo įstatymo 242 straipsnio 8 punkte nurodytas „nemokumo paskelbimas“ neišvengiamai susijęs su pagrindine nemokumo byla, todėl pagal šią nuostatą jų su darbo užmokesčiu susiję reikalavimai, atsiradę iškėlus šią bylą, turi būti laikomi reikalavimais į nemokaus skolininko turto masę patenkantį turtą.

27 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma mano, kad Nemokumo įstatymas, kaip matyti iš kartu taikomų Reglamento 2015/848 7 straipsnio 1 dalies, 2 dalies g ir h punktų, taip pat 35 straipsnio, yra įstatymas, taikytinas siekiant nustatyti reikalavimus, kurie turi būti nukreipti į nemokaus skolininko turtą, ir reikalavimų, atsiradusių iškėlus nemokumo bylą, vertinimą.

28 Be to, jam kyla abejonių dėl nemokumo bylos iškėlimo datos, į kurią reikia atsižvelgti kvalifikuojant reikalavimus pagrindinėje byloje. Kadangi Ispanijos darbo teismų sprendimai buvo priimti vėliau, nei iškelta pagrindinė nemokumo byla, tačiau prieš iškeliant šalutinę nemokumo bylą, reikalavimai pagrindinėje byloje yra arba „reikalavimai į nemokaus skolininko turto masę patenkantį turtą“, arba „nemokumo reikalavimai“, priklausomai nuo to, kokia nemokumo byla iškeliama pagal Nemokumo įstatymo 242 straipsnio 8 punktą.

29 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuoja, kad nemokumo specialisto šalutinėje nemokumo byloje pateikiamas aiškinimas atitinka pažodinį Nemokumo įstatymo 242 straipsnio 8 punkto aiškinimą. Vis dėlto šis teismas mano, kad toks aiškinimas gali prieštarauti sisteminiam Reglamento 2015/848 7 straipsnio 1 dalies ir 2 dalies g ir h punktų, taip pat 35 straipsnio, siejamų su šio reglamento 72 konstatuojamąja dalimi, aiškinimui, atsižvelgiant į tame reglamente numatytą mišrų universalų procesą.

30 Juo labiau taip gali būti, kai pagal to paties reglamento 23 ir 40 konstatuojamąsias dalis vienas iš galimybę iškelti šalutinę nemokumo bylą pateisinančių pagrindų yra vietinių interesų apsauga. Atsižvelgiant į tai, būtų nelogiška, jei pagal Reglamentą 2015/848 reikalavimų pirmumas arba

darbuotojų reikalavimų eiliškumas dėl vietinių interesų apsaugos būtų nustatomas pagal nemokumo bylas reglamentuojančią valstybės, kurioje iškelta byla, teisę, tačiau taikant šią teisę būtų pakenkta saugotiniems interesams.

31 Tokiomis aplinkybėmis *Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Palma de Mallorca* (Maljorkos Palmos komercinis teismas Nr. 1) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar remiantis tuo, kad [Reglamente 2015/848] yra numatytas mišrus universalus procesas, per kurį šalutinės bylos gali būti iškeltos tik dėl turto, esančio valstybėje, kurioje iškelta byla, [šio reglamento] 35 straipsnį ir 7 straipsnio 1 dalį bei 2 dalies g ir h punktus, siejamus su [to reglamento] 72 konstatuojamąja dalimi, galima aiškinti taip, kad valstybės, kurioje iškelta šalutinė [nemokumo] byla, teisės taikymas „reikalavimų, atsiradusių iškėlus nemokumo bylą, vertinimui“ reiškia, kad ta teisė taikoma reikalavimams, atsiradusiems iškėlus pagrindinę, o ne šalutinę [nemokumo] bylą?“

Byla C-772/22

32 2017 m. lapkričio 1 d., kai buvo iškelta pagrindinė nemokumo byla, *Air Berlin* turėjo turto ir teisių Ispanijos teritorijoje. Tarp jų buvo reikalavimas, užtikrintas hipoteka įkeistais kadastriniais žemės sklypais, įregistruotais Siudad Realio (Ispanija) nekilnojamojo turto registre Nr. 2 ir nuosavybės teise priklausančiais *CR Aeropuertos SL*. *Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Ciudad Real* (Siudad Realio pirmosios instancijos teismas Nr. 4, Ispanija) iškėlė šiai bendrovei nemokumo bylą, o *Air Berlin* buvo pripažintas specialia pirmumo tvarka tenkinamas reikalavimas.

33 Kadangi nemokumo specialistas pagrindinėje nemokumo byloje rėmėsi *Air Berlin* teisėmis, *Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Ciudad Real* (Siudad Realio pirmosios instancijos teismas Nr. 4) 2019 m. gegužės 10 d. nusprendė, kad, vykdant specialia pirmumo tvarka tenkinamą reikalavimą, 1 061 291,86 EUR suma turi būti pervesta į nemokumo specialisto patikos sąskaitą.

34 Prieš atliekant šį perdavimą, *Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Ciudad Real* (Siudad Realio pirmosios instancijos teismas Nr. 4) teisėjas pareikalavo įrodyti, kad Vokietijos teismas, kuriame iškelta pagrindinė nemokumo byla, išdavė leidimą; jis šį įrodymą gavo. Tačiau šiam teisėjui nebuvo pranešta apie tai, kad siekdamas užtikrinti su darbo santykiais susijusio 245 996,93 EUR dydžio reikalavimo įvykdymą vieno iš ieškovų pagrindinėje byloje naudai *Juzgado de lo Social nº. 5 de Palma de Mallorca* (Maljorkos Palmos darbo teismas Nr. 5, Ispanija) 2018 m. sausio 24 d. nusprendė taikyti turto areštą su *Air Berlin Ispanija* susijusiam turtui ir teisėms.

35 Ieškovai pagrindinėje byloje kreipėsi į *Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Palma de Mallorca* (Maljorkos Palmos komercinis teismas Nr. 1), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą, su ieškiniu dėl turto perkėlimo iš Ispanijos teritorijos panaikinimo. Šiame ieškinyje jie teigia, kad piktnaudžiaudamas savo įgaliojimais nemokumo specialistas pagrindinėje nemokumo byloje perkėlė turtą, esantį valstybėje narėje, kurioje dėl įsisteigimo vietos buvimo galėjo būti iškelta šalutinė nemokumo byla. Jie tvirtina, kad dėl to buvo pažeisti Reglamento 2015/848 34 ir 36 straipsniai, taip pat jo 46 konstatuojamoji dalis. Vietos kreditorių teisės buvo pažeistos, nes dėl šio veiksmo jų reikalavimas negali būti įvykdytas.

36 Ieškovai pagrindinėje byloje priduria, kad buvo diskriminuojami, palyginti su kitais darbuotojais pagrindinėje nemokumo byloje dėl *Air Berlin*, nes negavo jokių sumų.

37 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad būtina patikslinti šio reglamento išaiškinimą.

38 Pirma, jam kyla klausimas dėl to, kaip sudaroma nemokaus skolininko turto masė šalutinėje nemokumo byloje, konkrečiau kalbant, dėl laiko kriterijaus, į kurį reikia atsižvelgti nustatant turtą ir teises kaip šios turto masės sudedamąją dalį.

39 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas dėl galimai neteisėto ir piktnaudžiaujant įgaliojimais atlikto turto perkėlimo iš teritorijos, kurioje yra įsisteigimo vieta.

40 Tas teismas pažymi, kad pagal Reglamento 2015/848 21 straipsnio 1 dalį nemokumo specialistui leidžiama perkelti skolininko turtą iš valstybės narės, kurioje tas turtas yra, teritorijos.

41 Nagrinėjamu atveju kyla klausimas, ar, remdamasis šiais įgaliojimais, nemokumo specialistas pagrindinėje nemokumo byloje gali perkelti skolininko turtą iš valstybės narės teritorijos, jeigu žino, kad tikėtina, jog bus iškelta šalutinė nemokumo byla, nepaisydamas teismo sprendimo dėl turto arešto taikymo.

42 Trečia, minėtam teismui kyla klausimas dėl kreditorių teisės pareikšti ieškinius dėl nemokumo specialisto pagrindinėje nemokumo byloje atliktų veiksmų pripažinimo negaliojančiais.

43 Šiuo klausimu jis pažymi, kad Reglamento 2015/848 6 straipsnio 1 dalyje aiškiai nurodyta, jog jurisdikciją nagrinėti ieškinius dėl sandorio pripažinimo negaliojančiu turi valstybės narės, kurios teritorijoje pagal 3 straipsnį iškelta nemokumo byla, teismai.

44 Vis dėlto tam teismui kyla abejonių dėl to, ar ieškovų pagrindinėje byloje pareikštas ieškinys yra ieškinys dėl sandorio pripažinimo negaliojančiu, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 21 straipsnio 2 dalį, nes jis pareikštas ne dėl skolininko, o dėl nemokumo specialisto pagrindinėje nemokumo byloje atlikto veiksmo.

45 Nors toks specialistas veikia skolininko vardu ir jo naudai, šį veiksmą atlieka ne skolininkas, o minėtas specialistas, naudodamasis pagal Reglamento 2015/848 21 straipsnio 1 dalį jam suteiktais įgaliojimais perkelti skolininko turtą iš valstybės narės, kurioje tas turtas yra, teritorijos.

46 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad Reglamento 2015/848 21 straipsnio 2 dalies išaiškinimas būtinas siekiant nustatyti, ar toks nemokumo specialisto pagrindinėje nemokumo byloje atliktas veiksmas gali būti pripažintas negaliojančiu nemokumo specialisto šalutinėje nemokumo byloje prašymu.

47 Gavęs atsakymą į šį klausimą, jis galės nustatyti, ar pagal Nemokumo įstatymo 232 ir 238 straipsniuose numatytą kreditorių subsidiarios teisės pareikšti ieškinį įgyvendinimo tvarką vietos kreditoriai turi teisę pareikšti ieškinį pagrindinėje byloje.

48 Tokiomis aplinkybėmis *Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Palma de Mallorca* (Maljorkos Palmos komercinis teismas Nr. 1) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [Reglamento 2015/848] 3 straipsnio 2 dalis ir 34 straipsnis gali būti aiškinami taip, kad turtas, esantis valstybėje, kurioje iškelta vien šio turto atžvilgiu pasekmių sukelianti šalutinė [nemokumo] byla, yra tik šalutinės, o ne pagrindinės [nemokumo] bylos iškėlimo momentu egzistavęs turtas?

2. Ar [Reglamento 2015/848] 21 straipsnio 1 dalį galima aiškinti taip, kad įgaliojimai perkelti skolininko turtą iš valstybės narės, kurioje tas turtas yra, teritorijos apima nemokumo specialisto pagrindinėje nemokumo byloje sprendimą perkelti turtą nepaprašius iškelti šalutinės [nemokumo] bylos arba išvengiant jos davus vienašalį įsipareigojimą pagal [šio reglamento] 36 ir 37 straipsnius, kai šis specialistas žino, kad yra vietos kreditorių, kurių su darbo santykiais susiję reikalavimai pripažinti teismo sprendimuose, ir kad tos valstybės narės darbo teismas nusprendė taikyti turto areštą?

3. Ar [Reglamento 2015/848] 21 straipsnio 2 dalis gali būti aiškinama taip, kad nemokumo specialistui šalutinėje nemokumo byloje suteikti įgaliojimai pareikšti ieškinius dėl sandorio pripažinimo negaliojančiu ginant kreditorių interesus yra taikomi tokiu atveju, kaip aprašytas, kai siekiama pripažinti negaliojančiu pagrindinėje nemokumo byloje paskirto nemokumo specialisto atliktą veiksmą?“

Dėl prejudicinių klausimų

49 Pirmiausia konstatuotina: kadangi Reglamentu 2015/848 buvo panaikintas ir pakeistas 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų (OL L 160, 2000, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 1 t., p. 191), Teisingumo Teismo pateiktas antrojo reglamento nuostatų išaiškinimas taikomas ir pirmojo reglamento nuostatoms, kai šias nuostatas galima laikyti lygiavertėmis.

Dėl prejudicinio klausimo byloje C-765/22

50 Vieninteliu klausimu byloje C-765/22 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento 2015/848 7 ir 35 straipsniai, siejami su šio reglamento 72 konstatuojamąja dalimi, turi būti aiškinami taip, kad pagal juos valstybės, kurioje iškelta šalutinė nemokumo byla, teisė turi būti taikoma vertinant tik reikalavimus, atsiradusius iškėlus tą bylą, o reikalavimų, atsiradusių laikotarpiu nuo pagrindinės nemokumo bylos iškėlimo iki šalutinės nemokumo bylos iškėlimo, vertinimui ji netaikoma.

51 Šiuo klausimu pirmiausia dėl reikšmingų nuostatų formuluotės pažymėtina, pirma, kad tiek Reglamento 2015/848 7 straipsnio 1 dalyje, kuri taikoma pagrindinėms ir šalutinėms nemokumo byloms, tiek šio reglamento 35 straipsnyje, kuris susijęs tik su šalutinėmis nemokumo bylomis, daroma nuoroda į valstybės narės, kurioje iškelta byla, teisę.

52 Pagal minėto reglamento 2 straipsnio 8 punktą bylos iškėlimo momentas – momentas, kai įsiteisėja teismo sprendimas, kuriuo iškeliama nemokumo byla, neatsižvelgiant į tai, ar teismo sprendimas yra galutinis.

53 Antra, to paties reglamento 7 straipsnio 2 dalies g punkte nurodyta, kad valstybės narės, kurios teritorijoje iškelta byla, teisė, be kita ko, nustato reikalavimų, atsiradusių iškėlus nemokumo bylą, vertinimą.

54 Iš šių pastabų matyti, kad Reglamento 2015/848 7 straipsnio 1 dalis yra kolizinė norma, o tokį kvalifikavimą, beje, patvirtina šio reglamento 66 konstatuojamoji dalis, kurioje nurodyta, kad tame reglamente numatytos vienodos kolizinės normos pakeičia nacionalines tarptautinės privatinės teisės normas (pagal analogiją žr. 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Bank Handlowy ir Adamiak*, C-116/11, EU:C:2012:739, 47 punktą).

55 Žinoma, iš minėto reglamento 72 konstatuojamosios dalies matyti, kad nemokumo bylų pasekmės darbo sutarties tęsimui arba nutraukimui ir visų jos šalių teisėms bei pareigoms turėtų būti nustatytos teisėje, taikytinoje atitinkamai darbo sutarčiai, o ne valstybės, kurioje iškelta nemokumo byla, teisėje. Vis dėlto šioje konstatuojamojoje dalyje aiškiai nurodyta, kad ši leidžianti nukrypti nuostata netaikoma klausimui, ar darbuotojų reikalavimai užtikrinami pirmumo tvarka ir kokia galima jų eilė pagal šią pirmumo tvarką.

56 Be to, kadangi nuo principo nukrypstančios nuostatos formuluotę reikia aiškinti siaurai (šiuo klausimu žr. 2001 m. sausio 18 d. Sprendimo *Komisija / Ispanija*, C-83/99, EU:C:2001:31, 19 punktą ir 2005 m. kovo 10 d. Sprendimo *EasyCar*, C-336/03, EU:C:2005:150, 21 punktą), ši taisyklė neišvengiamai turi būti taikoma Reglamento 2015/848 13 straipsniui, kuris yra šio reglamento 66 konstatuojamojoje dalyje nurodyto *lex concursus* principo išimtis.

57 Vadinasi, klausimas dėl reikalavimų, kaip antai nagrinėjamų pagrindinėje byloje, atsiradusių iškėlus pagrindinę nemokumo bylą, vertinimo, jų pripažinimo ir eiliškumo patenka į Reglamento 2015/848 7 straipsnio 2 dalies (joje yra aiški nuoroda į valstybės, kurioje iškelta byla, teisę) g punkto taikymo sritį. Todėl šis klausimas turi būti sprendžiamas pagal šiuo pagrindu taikytiną *lex concursus* (pagal analogiją žr. 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Bank Handlowy ir Adamiak*, C-116/11, EU:C:2012:739, 50 punktą).

58 Pažymėtina ir tai, kad tokį Reglamento 2015/848 7 ir 35 straipsnių aiškinimą, pagal kurį reikalavimų, atsiradusių iškėlus nemokumo bylą, vertinimą lemia būtent valstybės narės, kurioje iškelta ta byla, teisė, patvirtina sisteminis šio reglamento aiškinimas.

59 Pirma, iš Reglamento 2015/848 3 straipsnio 2 dalies ir 34 straipsnio matyti, kad šalutinė nemokumo byla pasekmių sukelia tik skolininko turtui, kuris jos iškėlimo dieną yra valstybės narės, kur iškelta ta byla, teritorijoje (pagal analogiją žr. 2015 m. birželio 11 d. Sprendimo *Comité d'entreprise de Nortel Networks ir kt.*, C-649/13, EU:C:2015:384, 48 punktą ir 2018 m. lapkričio 14 d. Sprendimo *Wiemer & Trachte*, C-296/17, EU:C:2018:902, 40 punktą).

60 Antra, *lex concursus* principo taikymas šalutinės nemokumo bylos iškėlimo dieną leidžia lengvai nustatyti taikytiną teisę, kartu užtikrinant to paties reglamento 45 straipsnyje numatytą kreditorių galimybę pateikti savo reikalavimus ne tik pagrindinėje, bet ir bet kurioje šalutinėje nemokumo byloje.

61 Trečia, atsižvelgiant į tai, kad Reglamento 2015/848 7 straipsnyje įtvirtinta kolizinė norma, toks aiškinimas taip pat atitinka šio reglamento tikslą – ne nustatyti vienodą nemokumo procesą, o, kaip matyti iš jo 3 konstatuojamosios dalies, užtikrinti veiksmingą tarpvalstybinių nemokumo bylų nagrinėjimą. Dėl to, kaip Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, minėtame reglamente nustatytos taisyklės dėl jurisdikcijos, pripažinimo ir šioje srityje taikytinos teisės (pagal analogiją

žr. 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Bank Handlowy ir Adamiak*, C-116/11, EU:C:2012:739, 45 punktą). Taigi klausimas dėl šiame 7 straipsnyje numatyto reikalavimų, atsiradusių iškėlus nemokumo bylą, vertinimo turi būti sprendžiamas pagal taikytiną *lex concursus*.

62 Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, darytina išvada, kad Reglamento 2015/848 7 ir 35 straipsniai, siejami su šio reglamento 72 konstatuojamąja dalimi, turi būti aiškinami taip, kad valstybės, kurioje iškelta šalutinė nemokumo byla, teisė taikytina vertinant tik reikalavimus, atsiradusius iškėlus tą bylą, o reikalavimų, atsiradusių laikotarpiu nuo pagrindinės nemokumo bylos iškėlimo iki šalutinės nemokumo bylos iškėlimo, vertinimui ji netaikoma.

Dėl prejudicinių klausimų byloje C-772/22

Dėl pirmojo klausimo

63 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento 2015/848 3 straipsnio 2 dalis ir 34 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad nemokaus skolininko turto, esančio valstybėje narėje, kurioje iškelta šalutinė nemokumo byla, masę sudaro tik turtas, kuris tos bylos iškėlimo momentu yra šios valstybės teritorijoje, ar ji apima ir turtą, kuris buvo minėtos valstybės narės teritorijoje tuo metu, kai iškelta pagrindinė nemokumo byla, ir kurį per tą laiką nemokumo specialistas pagrindinėje nemokumo byloje perkėlė.

64 Visų pirma, kaip pažymėta šio sprendimo 59 punkte nurodytoje jurisprudencijoje, iš šių nuostatų formuluotės matyti, kad šalutinė nemokumo byla turi poveikį tik tam skolininko turtui, kuris jos iškėlimo dieną buvo valstybės narės, kurioje iškelta ta byla, teritorijoje.

65 Šį aiškinimą patvirtina ir sisteminis Reglamento 2015/848 aiškinimas.

66 Pirma, nors iš šio reglamento 21 straipsnio 2 dalies matyti, kad nemokumo specialistas šalutinėje nemokumo byloje gali pareikšti, kad kilnojamasis turtas buvo išvežtas iš valstybės narės, kurioje iškelta ši byla, teritorijos į kitos valstybės narės teritoriją, ši galimybė aiškiai apribota perleidimo sandoriais, atliktais iškėlus minėtą bylą.

67 Antra, minėto reglamento 36 straipsnio 1 dalyje taip pat numatyta, kad, siekiant išvengti šalutinės nemokumo bylos iškėlimo, nemokumo specialistas pagrindinėje nemokumo byloje gali duoti vienašalį įsipareigojimą dėl valstybėje narėje, kurioje galėtų būti iškelta šalutinė nemokumo byla, esančio turto. Tuo atveju, kai toks įsipareigojimas duotas, to paties reglamento 36 straipsnio 6 dalyje nurodyta, kad jeigu iškeliama šalutinė nemokumo byla, nepaisant nemokumo specialisto pagrindinėje nemokumo byloje įsipareigojimo, šis specialistas turi perduoti visą turtą, kurį perkėlė iš šios valstybės narės teritorijos po to, kai buvo duotas įsipareigojimas.

68 Ši nuostata rodo Sąjungos teisės aktų leidėjo siekį apibrėžti šalutinės nemokumo bylos iškėlimo pasekmes nemokumo specialisto pagrindinėje nemokumo byloje atliktiems veiksmams.

69 Galiausiai dėl tokio Reglamento 2015/848 3 straipsnio 2 dalies ir 34 straipsnio aiškinimo, pagal kurį nemokaus skolininko turto, esančio valstybėje narėje, kurioje iškelta šalutinė nemokumo byla, masę sudaro tik turtas, esantis šios valstybės teritorijoje tos bylos iškėlimo momentu, galima suderinti įvairius šiuo reglamentu siekiamus tikslus, nurodytus, be kita ko, jo 23 ir 40 konstatuojamosiose dalyse.

70 Nors šalutinės nemokumo bylos pagrindinis tikslas yra apsaugoti vietinius interesus, pagrindinė nemokumo byla turi universalų poveikį, nes apima visose valstybėse narėse esantį skolininko turtą (pagal analogiją žr. 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Bank Handlowy ir Adamiak*, C-116/11, EU:C:2012:739, 40 punktą). Taigi šioje sistemoje, kaip nurodyta minėto reglamento 48 konstatuojamojoje dalyje, pagrindinei nemokumo bylai tenka svarbesnis vaidmuo, palyginti su šalutine nemokumo byla (pagal analogiją žr. 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Bank Handlowy ir Adamiak*, C-116/11, EU:C:2012:739, 60 punktą). Iš tiesų Reglamentu 2015/848 įgyvendinamas tikslas užtikrinti veiksmingą tarpvalstybinių nemokumo bylų nagrinėjimą koordinuojant pagrindinę ir šalutinę nemokumo bylas taip, kad būtų laikomasi pagrindinės nemokumo bylos pirmumo (pagal analogiją žr. 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Bank Handlowy ir Adamiak*, C-116/11, EU:C:2012:739, 72 punktą).

71 Atsižvelgiant į išdėstytus motyvus, darytina išvada, kad Reglamento 2015/848 3 straipsnio 2 dalis ir 34 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad nemokaus skolininko turto, esančio valstybėje narėje, kurioje iškelta šalutinė nemokumo byla, masę sudaro tik turtas, kuris tos bylos iškėlimo momentu yra šios valstybės teritorijoje.

Dėl antrojo klausimo

72 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento 2015/848 21 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad nemokumo specialistas pagrindinėje nemokumo byloje gali perkelti skolininko turtą iš kitos valstybės narės nei ta, kurioje iškelta pagrindinė nemokumo byla, teritorijos, nors žino, kad, pirma, vietos kreditoriai turi teismo sprendimais pripažintų su darbo santykiais susijusių reikalavimų tos kitos valstybės narės teritorijoje ir, antra, šios valstybės narės darbo teismas yra nusprendęs taikyti turto areštą.

73 Dėl Reglamento 2015/848 21 straipsnio 1 dalies formuluotės pažymėtina, kad šioje nuostatoje numatyta, jog nemokumo specialistas gali naudotis kitoje valstybėje narėje „visais pagal [pagrindinės nemokumo] bylos iškėlimo valstybės [narės] teisę jam suteiktais įgaliojimais“, „kol ten nėra iškelta kita nemokumo byla ir nesiimta jokių apsaugos priemonių, kuriomis draudžiama iškelti bylą, po to, kai pateiktas pareiškimas dėl nemokumo bylos iškėlimo toje valstybėje“. Šioje nuostatoje aiškiai nurodyta, kad šie įgaliojimai apima įgaliojimus perkelti turtą iš valstybės narės, kurioje jis yra, teritorijos su vienintele sąlyga, kad taikytini šio reglamento 8 ir 10 straipsniai, kuriuose atitinkamai numatyta kreditoriaus ar trečiojo asmens daiktinė teisė ir nuosavybės išlaikymo atvejis.

74 Kaip nurodyta minėto reglamento 67 ir 68 konstatuojamosiose dalyse, šios išimtys, kuriomis siekiama apsaugoti teisėtus lūkesčius ir tikrumą dėl kitose valstybėse narėse nei ta, kurioje iškelta pagrindinė nemokumo byla, sudarytų sandorių, turi būti aiškinamos siaurai ir jų taikymo sritis negali viršyti to, kas būtina šiam tikslui pasiekti (pagal analogiją žr. 2015 m. balandžio 16 d. Sprendimo *Lutz*, C-557/13, EU:C:2015:227, 34 punktą ir 2021 m. balandžio 22 d. Sprendimo *Oeltrans Befrachtungsgesellschaft*, C-73/20, EU:C:2021:315, 24 punktą).

75 Vietos kreditorių su darbo santykiais susiję reikalavimai ir turto areštas, kaip pagrindinėje byloje, negali užkirsti kelio nemokumo specialistui pagrindinėje nemokumo byloje perkelti turtą iš valstybės narės, kurioje iškelta šalutinė nemokumo byla, teritorijos, išskyrus atvejus, kai šie reikalavimai ar turto areštas, atsižvelgiant į pagal to paties reglamento 8 straipsnį taikytiną teisę, yra susiję su daiktinėmis teisėmis.

76 Šį aiškinimą patvirtina Reglamento 2015/848 21 straipsnio 1 dalies kontekstas.

77 Pirma, šio reglamento 21 straipsnio 2 dalies pirmame sakinyje nurodyta, kad nemokumo specialistas šalutinėje nemokumo byloje gali pareikšti, kad kilnojamasis turtas buvo išvežtas iš valstybės narės, kurioje iškelta ši byla, teritorijos į kitos valstybės narės teritoriją „po to, kai [minėta] nemokumo byla jau buvo iškelta“. Šios nuostatos antrame sakinyje patikslinama, kad šis specialistas taip pat gali iškelti bet kokią bylą dėl sandorio, neatitinkančio kreditorių interesų, pripažinimo negaliojančiu. Šis patikslinimas galioja tik tada, kai taikomas kitam turtui nei tas, kuris nurodytas šios nuostatos pirmame sakinyje, todėl tai būtinai yra turtas, perduotas iš valstybės narės, kurioje iškelta šalutinė nemokumo byla, teritorijos dar prieš iškeliant šią bylą.

78 Taigi Reglamento 2015/848 21 straipsnio 1 ir 2 dalyse užtikrinama nemokumo specialisto įgaliojimų ir vietos kreditorių interesų apsaugos mechanizmų sąveika, atitinkanti Sąjungos teisės aktų leidėjo valią, išreikštą šio reglamento 46 konstatuojamojoje dalyje. Joje nurodyta, kad nemokumo specialistas pagrindinėje nemokumo byloje neturėtų galėti piktnaudžiaudamas savo įgaliojimais realizuoti valstybėje narėje, kurioje yra įsisteigimo vieta, esantį turtą ar perkelti jį į kitą vietą, visų pirma kad būtų sutrukdyta veiksmingai patenkinti tokius interesus, jei vėliau būtų iškelta šalutinė nemokumo byla.

79 Antra, tokį Reglamento 2015/848 21 straipsnio 1 dalies aiškinimą, pagal kurį nemokumo specialistas pagrindinėje nemokumo byloje gali perkelti skolininko turtą iš kitos valstybės narės nei ta, kurioje iškelta pagrindinė nemokumo byla, teritorijos, patvirtina šio reglamento 36 straipsnio 6 dalis.

80 Iš tiesų, kai šalutinė nemokumo byla iškeliama tuo metu, kai nemokumo specialistas pagrindinėje nemokumo byloje jau yra davęs vienašalį įsipareigojimą, kaip tai suprantama pagal Reglamento 2015/848 36 straipsnio 1 dalį, to reglamento 36 straipsnio 6 dalyje reikalaujama tik to, kad šis specialistas perduotų turtą, kurį jis perkėlė „po to, kai buvo duotas įsipareigojimas“, o tai reiškia, kad minėtas specialistas turi įgaliojimus perkelti šį turtą. Kadangi duoti vienašalį nemokumo specialisto įsipareigojimą yra tik teisė, kaip matyti iš minėto reglamento 36 straipsnio 1 dalyje vartojamo veiksmažodžio „gali“, jo įgaliojimų apimtis, visų pirma galimybė perkelti turtą, negali būti *a fortiori* ribojama, jeigu jis nedavė jokių įsipareigojimų, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.

81 Atsižvelgiant į išdėstytus motyvus, darytina išvada, kad Reglamento 2015/848 21 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad nemokumo specialistas pagrindinėje nemokumo byloje gali perkelti skolininko turtą iš kitos valstybės narės nei ta, kurioje iškelta pagrindinė nemokumo byla, teritorijos, nors žino, kad, pirma, vietos kreditoriai turi teismo sprendimais pripažintų su darbo santykiais susijusių reikalavimų tos kitos valstybės narės teritorijoje ir, antra, šios valstybės narės darbo teismas yra nusprendęs taikyti turto areštą.

Dėl trečiojo klausimo

82 Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento 2015/848 21 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad nemokumo specialistas šalutinėje nemokumo byloje gali pareikšti ieškinį dėl nemokumo specialisto pagrindinėje nemokumo byloje atlikto veiksmo pripažinimo negaliojančiu.

83 Pagal šią nuostatą nemokumo specialistas šalutinėje nemokumo byloje gali pareikšti bet kokį ieškinį dėl sandorio, neatitinkančio kreditorių interesų, pripažinimo negaliojančiu. Taigi, kaip savo pastabose pažymėjo ieškovai pagrindinėje byloje ir Europos Komisija, asmenų, kuriems gali būti pareikštas toks ieškinys, ratas niekaip neribojamas.

84 Vadinasi, minėtos nuostatos formuluotėje nėra nieko, kas leistų ją aiškinti taip, kad nemokumo specialistui šalutinėje nemokumo byloje užkertamas kelias pareikšti ieškinį dėl nemokumo specialisto pagrindinėje nemokumo byloje atlikto veiksmo pripažinimo negaliojančiu, jeigu jis mano, kad šiuo ieškiniu galima apginti kreditorių interesus.

85 Be to, tai atitinka vieną iš esminių Reglamento 2015/848 tikslų – pasinaudojant galimybe iškelti šalutinę nemokumo bylą, apsaugoti vietinius interesus, kaip matyti iš šio reglamento 40 ir 46 konstatuojamųjų dalių (pagal analogiją žr. 2014 m. rugsėjo 4 d. Sprendimo *Burgo Group*, C-327/13, EU:C:2014:2158, 36 punktą).

86 Atsižvelgiant į išdėstytus motyvus, darytina išvada, kad Reglamento 2015/848 21 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad nemokumo specialistas šalutinėje nemokumo byloje gali pareikšti ieškinį dėl nemokumo specialisto pagrindinėje nemokumo byloje atlikto veiksmo pripažinimo negaliojančiu.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

87 Kadangi šis procesas pagrindinių bylų šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamose bylose, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1. 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2015/848 dėl nemokumo bylų 7 ir 35 straipsniai, siejami su šio reglamento 72 konstatuojamąja dalimi,

turi būti aiškinami taip:

valstybės, kurioje iškelta šalutinė nemokumo byla, teisė taikytina vertinant tik reikalavimus, atsiradusius iškėlus tą bylą, o reikalavimų, atsiradusių laikotarpiu nuo pagrindinės nemokumo bylos iškėlimo iki šalutinės nemokumo bylos iškėlimo, vertinimui ji netaikoma.

2. Reglamento 2015/848 3 straipsnio 2 dalis ir 34 straipsnis

turi būti aiškinami taip:

nemokaus skolininko turto, esančio valstybėje narėje, kurioje iškelta šalutinė nemokumo byla, masę sudaro tik turtas, kuris tos bylos iškėlimo momentu yra šios valstybės teritorijoje.

3. **Reglamento 2015/848 21 straipsnio 1 dalis**

turi būti aiškinama taip:

nemokumo specialistas pagrindinėje nemokumo byloje gali perkelti skolininko turtą iš kitos valstybės narės nei ta, kurioje iškelta pagrindinė nemokumo byla, teritorijos, nors žino, kad, pirma, vietos kreditoriai turi teismo sprendimais pripažintų su darbo santykiais susijusių reikalavimų tos kitos valstybės narės teritorijoje ir, antra, šios valstybės narės darbo teismas yra nusprendęs taikyti turto areštą.

4. **Reglamento 2015/848 21 straipsnio 2 dalis**

turi būti aiškinama taip:

nemokumo specialistas šalutinėje nemokumo byloje gali pareikšti ieškinį dėl nemokumo specialisto pagrindinėje nemokumo byloje atlikto veiksmo pripažinimo negaliojančiu.

Parašai.